

Gemeente Hardinxveld – Giessendam
T.a.v. dhr. K. de Jong
Raadhuisplein 1
3370 AD Hardinxveld - Giessendam

Hardinxveld-Giessendam, 13 maart 2020

Betreft: Prio locatie 'IJzergieterij' gemeente Hardinxveld-Giessendam
Bijlagen: CE inventarisatie- en bodembelastingkaart

+31 (0) 10 820 29 20

Damstraat 24
3371 AD Hardinxveld-Giessendam

KVK: 61 00 20 46
BTW: NL8541.59.587.B01
IBAN: NL54 INGB 0008 5654 09

www.beobom.nl
info@beobom.nl

Geachte heer de Jong,

In het kader van het lopende gemeentebrede vooronderzoek Conventionele Explosieven (hierna: CE) van de gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft de gemeente Hardinxveld - Giessendam twee locaties binnen de gemeente aangemerkt als 'Prio locaties', te weten de projectlocaties wezen als locaties die prioriteit moeten krijgen bij het onderzoek. Het draait om de locaties 'Rokerij' en 'IJzergieterij'. Voorliggende briefrapportage heeft betrekking op laatstgenoemde.

Middels deze briefrapportage zal inzichtelijk worden gemaakt of voorafgaande aan de voorgenomen bodemroerende werkzaamheden op projectlocatie IJzergieterij maatregelen met betrekking tot CE noodzakelijk zijn, of dat deze vanuit OCE-oogpunt zonder beperkingen kunnen worden uitgevoerd.

Doel

Het doel van deze briefrapportage is om:

- te analyseren in hoeverre er ter plaatse van het projectgebied te Hardinxveld-Giessendam een verhoogd risico bestaat op het aantreffen van CE;
- de opdrachtgever van advies te voorzien wat betreft eventueel benodigde vervolgstappen in het kader van explosievenopsporing.

Geraadpleegde gegevens

Onderstaande informatie en bronnen/instanties werden geraadpleegd:

- De gemeentearchieven van de voormalige gemeenten Hardinxveld en Giessendam en de provinciale archieven van Zuid-Holland ten tijde van de Tweede Wereldoorlog;
- Aanvullend archiefmateriaal van verschillende instanties zoals het Nationaal Archief, het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie;

- 📖 Literatuur met betrekking tot de voormalige gemeenten Hardinxveld en Giessendam;
- 📖 Database BeoBOM;
- 📖 Luchtfotomateriaal van verschillende data;
- 📖 Gegevens opdrachtgever betreffende het project 'IJzergieterij';
- 📖 Ruimrapporten (MORA's) van de Explosieven Opruimingsdienst van Defensie (EODD).

Begrenzing projectgebied

Het projectgebied is begrensd op basis van de door de opdrachtgever verstrekte informatie. Onderstaande afbeelding toont het projectgebied.

Figuur 1. Locatie 'IJzergieterij', waarop deze briefrapportage betrekking heeft. Bron satellietbeeld: World Imagery.

Resultaten archief en literatuuronderzoek

Uit het archief- en literatuuronderzoek is gebleken dat er binnen het huidige grondgebied van de gemeente Hardinxveld-Giessendam gedurende de Tweede Wereldoorlog verscheidene oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden die CE achtergelaten kunnen hebben. Het betreft hier met name enkele bombardementen en beschietingen door geallieerde vliegtuigen. Grondgevechten hebben niet plaatsgehad.

Op verscheidene locaties binnen de gemeente zijn door Duitse troepen verdedigingswerken aangelegd, waaronder verschillende loopgraven, wapenopstellingen en stellingen voor luchtdoelgeschut.

Uit het bronnenmateriaal is niet gebleken dat ter plaatse van het projectgebied IJzergieterij oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden waardoor mogelijk sprake is van het achterblijven van CE.

Slechts één enkele gebeurtenis vond plaats in de directe nabijheid van het projectgebied. Het betreft hier een beschieting van een Duitse vrachtwagen door een geallieerde jager/jachtbommenwerper op het Giessendamse deel van de Rijksweg 15, op 17 oktober 1944. Tevens werd tijdens deze aanval een luchtdoelmitrailleur in de nabijheid, opgesteld onder een niet nader gespecificeerd viaduct, beschoten.¹

Het viaduct dat mogelijk bedoeld wordt is het viaduct over de rijksweg bij de gemeentegrens met Sliedrecht, aangezien dit ten tijde van de oorlog het enige viaduct over de rijksweg was dat op het grondgebied van Giessendam lag. De exacte locatie en invloed van de beschieting op de vrachtwagen kan echter niet met zekerheid bepaald worden.

Het geraadpleegde bronnenmateriaal biedt onvoldoende aanleiding voor de (gegronde) afbakening van een verdacht gebied als gevolg van deze, of andere, oorlogshandelingen binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam.

Indicaties en contra-indicaties voor het achterblijven van CE

Op basis van het uitgevoerde onderzoek zijn de volgende indicaties en contra-indicaties voor het achterblijven van CE in het projectgebied naar voren gekomen:

Indicaties:

- In de directe nabijheid van het projectgebied IJzergieterij heeft op 17 oktober 1944 een beschieting door een geallieerde jager/jachtbommenwerper plaatsgevonden.

Contra-Indicaties

- Op luchtfotomateriaal zijn geen oorlogsgelateerde verstoringen gesignaleerd binnen het projectgebied;
- Binnen het projectgebied zijn geen eerdere CE-vondsten bekend.

Leemten in de kennis

De volgende leemten in de kennis zijn gesignaleerd:

Algemeen

¹ Regionaal Archief Dordrecht (RAD), toeg. nr. 647/inv.nr.1407.

- De ervaring leert dat niet alle archiefstukken de tand des tijds doorstaan, wat verschillende oorzaken kan hebben (onbewuste oorzaken zoals brand, of bewuste vernietiging van archiefstukken). Het is in principe mogelijk dat CE-gerelateerde informatie sinds 1945 verloren is gegaan. Hiermee samenhangend kan het eveneens voorkomen dat bepaalde gebeurtenissen, door verdwijning van de oorspronkelijke bron, niet meer getoetst kunnen worden en er enkel nog sprake is van een interpretatie van de oorspronkelijke bron (bijvoorbeeld in de literatuur). Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog worden verder niet alle gebeurtenissen vastgelegd, simpelweg omdat deze onopgemerkt bleven, of omdat deze niet de moeite van het vastleggen waard geacht werden.

Specifiek voor het projectgebied:

- De exacte locatie en invloed van de beschietingen door geallieerde jagers/jachtbommenwerpers ter plaatse van de Rijksweg 15 (thans A15) op 17 oktober 1944 kan niet met zekerheid worden vastgesteld.

Conclusie en advies

Voorliggende briefrapportage werd opgesteld teneinde vast te stellen in hoeverre het ter plaatse van de prio locatie 'IJzergieterij' binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam sprake is van een aantoonbaar verhoogd risico op het aantreffen van CE.

Op basis van het geheel van geraadpleegde bronnen kan worden geconcludeerd dat er géén feitelijke aanwijzingen zijn gevonden voor de aanwezigheid van CE binnen het projectgebied. De binnen het projectgebied geplande werkzaamheden kunnen vanuit OCE-oogpunt op reguliere wijze plaatsvinden.

Mochten er vragen of opmerkingen zijn ontstaan naar aanleiding van bovenstaande, dan vernemen wij dit graag.

Met vriendelijke groet,

BeoBOM
Frank Barink
OCE adviseur
Senior OCE deskundige
Directeur